

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvó Ljubljana.

<p>Vse pisme, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:</p> <p>Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.</p> <p>Rokopisov ne vračamo.</p> <p>Vse pošiljave je pošiljati franko.</p>	<p>Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.</p> <p>Vse leto velja . . . 40.— K pol leta . . . 20.— " četrt leta . . . 10.— " posamezna številka po 80 vin.</p> <p>Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.</p>	<p>Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin. " " " dvakrat . . . 80 " " " " trikrat . . . 50 " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.</p> <p>Članstvo ljubljanskega Poverjeništvá UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.</p>	<p>Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:</p> <p>Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.</p> <p>Poštni čekovni urad št. 11.197.</p> <p>Reklama tje so proste poštnine.</p>
--	--	--	--

IREĐENTAR:

Več narodnega šovinizma v naše šole!

Italijanom je pripomogla k sedani zmagi tudi mnogo fanatično šovinistična vzgoja, ki to je učiteljstvo gojilo v šolah. Tako vzgojo opisuje »Jutro« v članku »Za narodno vzgojo«. Članek se glasi:

Odrkali so od naše domovine dva velika kosa, ki prideta začasno pod tujo upravo. Jasno je, da bo za nas v teh krajih najvažnejše vprašanje šola in narodna vzgoja. Tudi naši nasprotniki, gospodarji teh naših pokrajev, bodo skušali ravno na tem polju storiti vse, da odtujijo naše otroke skupni domovini. V koliko bo mogoče rešiti naše šole po pravicah manjšin, bo pokazala bližnja bodočnost. Preveč se na to ne smemo zanašati. Tudi to je veliko vprašanje, koliko bomo mogli ustanavljati in podpirati svoje šolstvo. Zato bo morala domača in javna narodna vzgoja nadomestiti to, česar slovenskim otrokom ne bo nudila šola. Ta domača vzgoja bo največje važnosti in to bomo morali podpirati. Treba pa je vedeti, da mi sami še nimamo — prave nacionalne šole, kakor jih imajo drugod. Naša predvojna šola ni mogla biti nacionalna — ker je bila državna. V svojih višjih vrstah ni bila niti narodna, ker je služila tuji kulturi. Kar je bilo v šoli našega, je bil komaj začetek narodne vzgoje. Vse drugo sta morala opraviti dom in javnost.

Motil bi se, kdor bi mislil, da smo v tem oziru storili bogve kak korak naprej. Na celo naše šolstvo so po prevratu prišli ljudje, ki so imeli bore malo smisla za svojo veliko nalogo. Kakor v drugih stvarih, tako smo tudi v šolstvu skoraj tam, kjer smo bili. Drugod so med tem že precej napredovali. Naše šolstvo še do danes ni enotno in šolska reforma je šele v začetku svojih priprav. Sicer »skoki« tudi v razvoju šole niso koristni, toda sedaj niti korakov ne vidimo. Politična, oz. državna izprememba naravno vpliva pred vsem na ljudsko šolo. In da se da ta izprememba izvršiti v razmeroma kratkem času — so nam pokazali Italijani v našem zasedenem ozemlju. Tam so kmalu izglinila stara avstrijska imena: »J. drž. gimnazija«, »c. kr. drž. realka« itd. Šole so dobile svoja imena po velikih italijanskih pesnikih, pisateljih in učenjakih: Dante, Petrarca, Leonardo da Vinci itd. To so imena, ki krase pročelja posameznih šol. Ne rečemo sicer, da je zato že cela šola znacionalizirana, ako nosi Dantjevo ime, gotovo pa je, da pride z imenom v celo šolo nekaj Dantjevega duha, pa magari omega, ki mu ga pripisuje današnja generacija. Tudi po Češkem in Poljskem so nazivali posamezne šole po svojih velikih možeh. Pri nas se to še ni zgodilo, daš je dovolj vzroka, da bi jim sledili. Na ta način se slave imena slavni mož. Morebiti je to zamanjost, a brez zamanjosti navadno tudi ni — notranjosti.

Čitali smo, kako urvajajo Italijani na naše šole svojo trikoloro. O Italijanih imamo lahko, kar se tiče kulture in junaštva svoje mnenje — eno pa jim moramo priznati: to je njih fanatična ljubezen do svoje trikoloro. Italijan je v tem oziru fantast in fanatik: on veruje še danes na zmage ob Soči, ki jih nikoli ni bilo, ne veruje v poraz pri Kobaridu, ki je bil grozen in resničen, in veruje v »Vittoria Veneta«, kjer je prišla zmaga po zaslugi naših čet. Vse te uspehe pripisuje Italijan svoji čudotvorni trikolori, ki se je borila v Abesiniji in Tripolitaniji (seveda z

uspehom) in ki ima nalogo združiti vse neodrešene kraje z materjo Italijo. Zato je trikolora za narodno šolo nekaj važnega. Vsak otrok mora občutiti njeno svetost. Vsaka šola mora torej imeti svojo zastavo, svojo trikoloro. Ona mora biti ponos vse šole. Ponosni pa smo na to, kar sami ustvarimo. Zato se ne naroči zastava na šolske ali državne stroške, ampak otroci morajo zanjo zbirati. Nastati mora prava tekma, kdo bo dal več za ljubljeno trikoloro. Učitelj pripoveduje o nji take bajke, da otroci verujejo v edino zveličavnost te zastave. Tako otroci sami zbirajo denar. Trikolora mora biti čim najlepša, saj je to šolska zastava, zastava mladine, ki bo rešila še neodrešene kraje. Razvite zastave je slavnosten praznik za šolo. Ob vsaki svečani priliki koraka šolska mladina za svojo trikoloro. Ponosna je nanjo, ljubi jo, šla bi v boj zanjo . . . Koliko šol pa ima pri nas doslej svojo slovensko ali jugoslovansko zastavo?

Da pa otroci vedo, kaj pomeni ta trikolora, zato so v šolskih sobah zemljevidi, ki natančno kažejo, koliko domovine je odrešene, koliko neodrešene. Tu seveda ne gre za resnico: italijanska neodrešena domovina sega daleč tja do Donave; do tja je segal rimski imperij; vsa Jugoslavija je torej še neodrešena italijanska domovina . . . A to nič ne de: otrok vidi vse to dan na dan na zemljevidu . . . Brez takega zemljevida ni narodne šole. Kakor je sveta trikolora in neodrešena zemlja (Italija iredentar) tako je sveta himna: zato Italijan drugače poje svoje himne nego mi. Vso to vzgojo v šoli sponornično še razne slike knjige, napisli . . . Pri nas smo še daleč od nacionalne šole.

Naš prvi realni odgovor.

Italijani so izvršili nad znatnim delom našega naroda nezasišano nasilje. Je to nepobitna resnica, ki nas naravno silno razburja, da protestiramo glasno proti tej vsa človeška prava prezirajoči krivici. Ali naj bodo naši protesti še tako utemeljeni in naj prihajajo iz najnižje globine srca — pomagali ne bodo ničesar, ker vprašanje Jadrana ni toliko vprašanje prava, temveč vprašanje sile. In radi tega so vsi naši protesti podobni le smešnemu mahanju z lesenimi sabljami, brez koristi za brate na zasedenem ozemlju in brez nevarnosti za sovražnika.

Mesto besedi so potrebna dejanja in mesto plamenečih protestov, tiho in neopazno delo. V dveh smereh se mora gibanje to delo. Krepitej moramo sebe, da ustvarimo v nas samih pogoje za lastni močni in svobodni razmah in za popravo storjene nam krivice in krepitej moramo brate na zasedenem ozemlju, da vzdrže sovražni pritisk.

»Jugoslovenska Matica« skrbi za pomoč bratom na zasedenem ozemlju. »Jugoslovenska Matica« vodi boj za naša prava ob Jadrano, »Jugoslovenska Matica« druži vse, ki hočejo odrešitev zasujenih. Naša prva naloga bodi zategadelj: biti član »Jugoslovenske Matice«.

Tej nalogi pa sledi takoj druga. Nabitati nove člane in delati za prospeh »Jugoslovenske Matice«. To bodi naš prvi protest, ki bo prvi realni odgovor na St. Margherito.

Drugi realni odgovor pa mu mora slediti za petami in vsebovati mora vse naše duševno prerojenje. Ne varajmo sebe z visokimi besedami, temveč priznajmo, da mi za veliko osvobodilno delo še nismo godni. Naša srca ne poznajo ne-

omajne ljubezni in naš pogum se vstavi tudi pred nizko zapreko. Vojne posledice nam razjedajo mozeg, postali smo mehki in upogljivi, ko šiba v vetru. Če že mi trpimo od mehikobe in obzirnosti, naša mladina tega ne sme poznati, ona mora biti iz kova Vidovdanskih junakov. Delo za mladino, trud za njeno moralno in srčno povzdigo in ljubezen do idealov mladine, vse to je edina pomoč, da postanemo enkrat res narod vreden pa tudi zavedajoč se svoje svobode in moči, kar je predpogoj osvobojenja danes nam uropanih bratov.

To sta prva in dva najbližja cilja, ki jih more vršiti vsak, kdor je v resnici za osvoboditev Primorja. Samo besede, tudi še tako močne pa pustimo, ker te nas ne privedejo nikamor in nas diskreditirajo kot gostobesedne in neresne borce!

Učitelj in kmetijstvo.

(Poročal na zborovanju Učiteljskega društva za Prekmurje v Murski Soboti, dne 9. novembra t. l. kmet. pot. učit. Franjo Voisk.)

Zdrav, močan kmetijski stan je prva in glavna podlaga vsake države. Vsled silnih posledic vojne pa stališče kmeta danes ni preveč rožnato. Vsaj perspektive v doseglo daljino bodočnost zledeajo ali vsekakor kažejo tako, da smo v kmetijstvu že v začetku novega zadolževanja, ki utegne postati še večje nego pred vojno. Če si je kmet med vojno nakopičil denarja, da se je razdolžil in plačal dolge, se je to zgodilo na račun zemeljske in obratne elavnice, ker zemlja je dandanes izsesana. Ljše in gospodarska poslonja so propadla stroji in orodja pa so večinoma izrabljeni. Vse to urediti, popraviti in nabaviti pa stane dandanes ogromno denarja. Vrh tega popolnoma nepravilno ali krivično razmerje med cenami za kmetijske pridelke in potrebščine obeta kmečkim domom novo zadolžitev in še večje propadanje kmetij kakor pred vojno.

V tem oziru treba nekaj ukreniti. Polez družega moramo predvsem gledati, da povzdigemo kmetijsko produkcijo, da vzdigemo kmetijstvo na isto višino, kakor je v drugih naprednih deželah, da bode postalo bolj dobičkanosno, da se bo tudi izplačalo. Predvsem moramo gledati, da postavimo srednjega, posebno na malega kmetovalca, ki je pri nas v veliki večini, na krepke noge. K naprednemu kmetijstvu ga moramo vzgajati in izpopolnjevati in to storimo v prvi vrsti s strokovno izobrazbo.

Brezdovmno najboljše za strokovno izobrazbo kmetijskega naraščaja služijo nižje kmetijske šole, eno-, dvo- triletne ali zimске, ki so v vsaki deželi, okraju urejene tako kakor pač zahtevalo tam lokalne razmere. Takih šol pa imamo zaenkrat še vse premalo iz raznih vzrokov, pred vsem ker nas je prejšnja nemško-madžarska politika v vsakterem gospodarskem oziru zanemarjala ali pa naravnost ovtirala. Pa tudi ustanovitev in vzdrževanje takih šol zelo mnogo stane. Zato imamo pri nas še zelo malo kmečkih sinov, ki so obiskovali kako kmetijsko šolo. Najmanj pa imamo ali pa skoro nič nimamo kmetijsko izobraženih mladeničev iz vrst malih posestnikov. Vrednost teh kmetijskih šol ne pride tudi radi tega do zaželene veljave, ker se absolutno ne posvetijo njih očetovi grudi, temveč si iščejo službe kmetijskih uradnikov na veleposestvih ali pa se celo posvetijo kakemu drugemu poklicu.

Za kmetijsko izobrazbo nam služi tudi tkzv. potovalni pouk, ki ga gojijo na deželi kmetijski potovalni učitelji. Pa kakor vidimo, tudi to ni zadostno, ker kmetijski potovalni učitelj ima navadno prevelik delovalni okolišč, tako da ne more po večkrat na leto predavati v enem in istem kraju. Za uspešen poduk pa treba večinoma večkratno predavanja in razlaganja. Pa tudi so kmet. pot. učitelji dostikrat preobloženi z raznimi bisarniškimimi deli in referati, tako da se ne morejo edino in v polnem obsegu posvetiti le potovalnemu poduku.

Če torej premotrivamo razne priložnosti, ki bi naj vodili k napredku kmetijstvo posebno malega posestnika, pridemo sledniče do zaključka, da je za dosego tega cilja najvažnejša in najbližja pač ljudska šola. Ljudska šola je na deželi edina učilnica, ki je pristopna vsakemu kmetovalcu. Od ljudske šole oziroma od njenega učitelja, ki zastopa dostikrat edino inteligenco na kmetih, se lahko silno veliko upliva na složen napredek v kmetijstvu ali na se da vsaj glavno podlago k temu.

Že pri poduku v ljudski šoli bi se lahko oziroma moralo ozir jemati ali upljevati na bodoči poklic učenca. Po posebnih zakonskih določbah bi se naj na vseh ljudskih šolah na deželi podučevalo tudi nekaj iz kmetijstva, kakor splošno poljedelstvo, živinoreja sadijereja vrtnarstvo čebelarstvo itd.

Ozirom na to se po zakonu iz l. 1886. na vseh učiteljskih podučuje v 3. in 4. letniku kmetijski poduk, ki je obiljaten in se v vsaki deželi seveda mora obrirati na tamošnje kmetijske razmere.

Namen tega poduka se v dotičnem organizacijskem statutu definira z besedami: »da se vzbudi v učiteljskih živih in razumno zanimanje za kmetijska vprašanja in dela.«

Učni red za tretji letnik, 2 uri na teden, je bil določen: geologija, obdelava zemlje, gnoj in gnojenje, rastlinstvo v splošnem, najnovejše kulture, sadjarstvo, vrtnarstvo, zelenjadarstvo.

Učni red v četrtem letniku, 2 uri na teden: Najvažnejše iz živinoreje, ponavljanje predmeta iz tretjega letnika, naprava šolskih vrtov, najvažnejše kmetijsko zakonodajstvo (varstvo ptic varstvo gozdov, pobiranje škodljivcev itd.).

V obeh letnikih se naj ob ugodnem letnem času praktično vadi v šolskem vrtu in se delajo izleti: k praktičnim vajam je pritegniti tudi gojenje iz I. in II. letnika.

Za gojenje na solah ni bil predviden noben kmetijski ali gospodinski poduk in pri tem nič tičimo še dandanes.

Klub vsemu temu tu tako lepo izraženem programu za teoretičen in praktičen poduk bodočega učitelja je končni efekt skoraj malenkosten. Kmetijski poduk se smatra na učiteljskih večinoma kot postranski predmet. Urnik je malhen in gojenci so preobloženi že z drugim predmeti. Večinoma na podučujejo kmetijstvo učitelji, ki so sicer v naravoslovju lahko kapacitete, ki pa večinoma nimaio v kmetijstvu ne teoretične ne praktične sposobnosti.

Vsakdo ve, da je kmetijstvo in kmetijska veda v zadnjih desetletjih silno napredovala in da že malhen posestnik mora dobro razumevati svojo obrt. Če naj kmetijstvo tako imenujemo, če hoče da bo isto tudi kaj neslo.